

PERBEZAAN BARIS I'RĀB DAN KESANNYA DALAM
QIRA'AT: SATU KAJIAN DALAM SURAH
AL-BAQARAH

AL-MUSLIM BIN MUSTAPA @ AB RAHIM

FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

2010

PERBEZAAN BARIS I'RĀB DAN KESANNYA DALAM
QIRA'AT: SATU KAJIAN DALAM SURAH
AL-BAQARAH

AL-MUSLIM BIN MUSTAPA @ AB RAHIM

DISERTASI INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI IJAZAH SARJANA PENGAJIAN
BAHASA MODEN

FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

2010

UNIVERSITI MALAYA

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Nama: Al-Muslim Bin Mustapa @ Ab Rahim (No. K.P/Pasport: 800803-03-5043)

No. Pendaftaran/Matrik: TGA 070025

Nama Ijazah: Ijazah Sarjana Pengajian Bahasa Moden

Tajuk Kertas Kerja/Laporan/Disertasi/Tesis ("Hasil Kerja ini")

PERBEZAAN BARIS I'RĀB DAN KESANNYA DALAM QIRA'AT: SATU KAJIAN DALAM SURAH AL-BAQARAH

Bidang Penyelidikan: Sintaksis Bahasa Arab

Saya dengan ini sesungguhnya dan sebenarnya mengaku bahawa:

- (1) Saya adalah satu-satunya pengarang/penulis Hasil Kerja ini;
- (2) Hasil Kerja ini adalah asli;
- (3) Apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hakcipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hakcipta telah dinyatakan dengan sejelasnya dan secukupnya dan satu pengiktirafan tajuk hasil kerja tersebut dan pengarang/penulisnya telah dilakukan di dalam Hasil Kerja ini;
- (4) Saya tidak mempunyai apa-apa pengetahuan sebenar atau patut semunasabahnya tahu bahawa penghasilan Hasil Kerja ini melanggar suatu hakcipta hasil kerja yang lain;
- (5) Saya dengan ini menyerahkan kesemua dan tiap-tiap hak yang terkandung di dalam hakcipta Hasil Kerja kepada Universiti Malaya ("UM") yang seterusnya mula dari sekarang adalah tuan punya kepada hakcipta di dalam Hasil Kerja ini dan apa-apa pengeluaran semula atau penggunaan dalam apa jua bentuk atau dengan apa juga cara sekalipun adalah dilarang tanpa terlebih dahulu mendapat kebenaran bertulis dari UM;
- (6) Saya sedar sepenuhnya sekiranya dalam masa penghasilan Hasil Kerja ini saya telah melanggar suatu hakcipta hasil kerja yang lain sama ada dengan niat atau sebaliknya, saya boleh dikenakan tindakan undang-undang atau apa-apa tindakan lain sebagaimana yang diputuskan oleh UM.

Tandatangan calon

Tarikh

Diperbuat dan sesungguhnya diakui di hadapan,

Tandatangan saksi

Tarikh

Nama:

Jawatan:

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan menampilkan hubungan antara salah satu aspek bahasa Arab iaitu i'rab dengan qira'at. Hubungan yang dimaksudkan ialah kejadian kepelbagaian i'rab yang wujud dalam qira'at yang berbilang. I'rab yang dimaksudkan di dalam kajian ini ialah perubahan dan perbezaan baris sesuatu kalimah dalam al-Quran yang terjadi mengikut qira'at mutawatir.

Kajian hubungan ini tertumpu kepada kesan yang timbul dalam makna sesebuah ayat natijah dari kepelbagaian i'rab yang dibawa oleh qira'at yang pelbagai. Untuk hala tuju kajian, tiga objektif telah ditetapkan. Pertama, menjelaskan secara umum hubungan antara bahasa Arab dan qira'at. Kedua, menghuraikan kepentingan i'rab dan hubungannya dengan qira'at serta kesannya terhadap makna. Dan terakhir, menganalisis sejauhmana kesan kepelbagaian i'rab dalam tujuh qira'at surah al-Baqarah.

Untuk ini, metode kajian perpustakaan telah diaplikasikan. Ia dilakukan dengan menggunakan metode kajian perpustakaan yang menggunakan dua langkah utama. Pertama, dengan langkah pengumpulan data. Kedua, menganalisis data tersebut. Data telah dikumpul dari buku-buku sintaksis bahasa Arab, tafsir, tawjīh qira'at, ulum al-Quran dan lain-lain bidang yang berkaitan.

Dapatan kajian telah membuktikan bahawa sememangnya hubungan dua hala di antara bahasa Arab dan qira'at amat erat. Manakala i'rab pula mempunyai peranan yang penting dalam kewujudan qira'at. Begitu juga qira'at telah menyumbang kepada pengekalan beberapa i'rab dan kewujudan nahu bahasa Arab. Kajian ini pada masa yang sama menunjukkan terdapat kesan perbezaan makna akibat kepelbagaian i'rab dalam qira'at. Namun ia tidak melangkaui tiga aspek yang telah ditetapkan oleh ulama terdahulu. Kajian dalam surah al-Baqarah pula menunjukkan kebanyakan makna yang terhasil adalah sama dan kebanyakan perbezaan yang wujud adalah dari sudut kepelbagaian gaya bahasa penyampaian dan lajiah. Kepentingan kajian ini terdapat pada menonjolkan keperluan sesebuah qira'at dipelajari dari sudut bahasa Arab sejajar dengan bahasa Arab sebagai medium memahami kehendak Allah s.w.t dalam al-Quran.

ABSTRACT

This study aims at showing the relationship between i‘rab – one aspect of the Arabic linguistic sciences – and qira‘at, which deals with the various i‘rab that exist in a particular qira‘at. The i‘rab being studied is the formation of words inflection in the al-Quran according to the qira‘at mutawatir.

The study focuses on the effect these inflections have on the meaning the Quranic verses based on the various qira‘at. This study outlines 3 objectives. First, the general relationship between Arabic language and qira‘at. Second, the importance of i‘rab and its relationship with qira‘at and its effects on meanings. And lastly, the extent the variety of i‘rab that exist in the seven qira‘at effects on the surah al-Baqarah.

This study is based on library research methodology by collecting the available data and analysing them. The data are obtained from numerous Arabic grammar books, Quranic exegesis, the books on qira‘at, the sciences of the Quranic studies and others related to the subject matter.

This study concludes that there exist a strong bilateral relationship between the Arabic language and the qira‘at. The i‘rab plays an vital role in the existence of the various qira‘at. This study also shows that the qira‘at contributes significantly to the continual existence of numerous i‘rab and grammatical laws in the Arabic language.

This study also finds that the differences in meaning of a certain verse is due to the difference of its i‘rab, but without exceeding the boundries laid down by previous scholars. The meaning of the verses in surah al-Baqarah does not indicate profound difference in meaning, but are mainly due to their differences in literary styles and with respect of lahjah. This study emphasizes the need to study the science of qira‘at from a linguistic perspective in line with the study of Arabic language as a means to fully understand the meaning of the Quran.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, penulis memanjatkan lautan kesyukuran kepada Allah s.w.t kerana telah memberikan taufik dan hidayah-Nya sehingga disertasi ini dapat disempurnakan. Selawat dan salam kepada junjungan besar Nabi Muhammad s.a.w yang telah mencurahkan pengorbanan yang sangat tinggi bagi memastikan agama Islam yang membawa rahmat ini tersebar ke seluruh pelosok dunia.

Di kesempatan ini, penulis merakamkan setinggi penghargaan kepada Ustaz Mat Taib bin Pa selaku penyelia yang sudi memberikan tunjuk ajar yang sangat berguna bagi membolehkan kajian ini dilakukan dengan sebaiknya. Penghargaan yang tidak terhingga juga ditujukan kepada ayahanda dan bonda yang telah memberikan kasih sayang, bantuan dan dorongan sejak penulis kecil sehingga sekarang. Tidak dilupakan isteri tersayang Safinah binti Ismail dan permata hati kami muhammad serta adik-adik penulis yang sentiasa di ingatan. Penulis juga merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pihak terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam penghasilan disertasi ini, khususnya kepada kakitangan Universiti Kebangsaan Malaysia dan Universiti Malaya. Akhirnya, semoga segala sumbangan yang telah diberikan dibalas oleh Allah s.w.t yang terbaik di sisi-Nya.

Al Muslim Mustapa@Ab Rahim

Lot 1811 Taman Haji Ali,

16450 Ketereh Kota Bharu,

Kelantan Darul Naim.

KANDUNGAN

PERKARA	MUKA SURAT
ABSTRAK	iii
PENGHARGAAN	v
KANDUNGAN	vi
PANDUAN TRANSLITERASI	ix
SENARAI SINGKATAN	xi
BAB SATU: PENDAHULUAN	
1.1. Pengenalan	1
1.2. Permasalahan Kajian	2
1.3. Kepentingan Kajian	5
1.4. Objektif Kajian	6
1.5. Batasan Kajian	7
1.6. Metodologi Kajian	8
1.7. Kajian-Kajian Terdahulu	10
1.8. Cadangan Kandungan	12
1.9. Kesimpulan	14
BAB DUA: QIRA'AT DAN ILMU BAHASA ARAB	
2.1. Pengenalan Qira'at	15
2.1.1. Pengertian Quran dan Qira'at	16
2.1.2. Rukun-Rukun Qira'at	21
2.1.3. Perkembangan Ilmu Qira'at	23

2.1.4.	Pengenalan Imam-Imam Qira'at Tujuh	27
2.1.5.	Hikmah Kewujudan Qira'at	34
2.2.	Ilmu Bahasa Arab	37
2.2.1.	Pembahagian Bahasa Arab dan Definisi Setiap Bahagian	38
2.2.2.	Perkembangan Ilmu Bahasa Arab	40
2.3.	Hubungan Qira'at dengan Ilmu Bahasa Arab	47
2.4.	Kesimpulan	51

BAB TIGA: I'RĀB DALAM QIRA'AT

3.1.	Pengenalan I'rab	53
3.1.1.	Definisi I'rab	53
3.1.2.	Pertalian antara I'rab dan Nahu	56
3.1.3.	Kepentingan I'rab dalam al-Quran	61
3.2.	Hubungan I'rab dengan Qira'at	65
3.3.	Kesan Kepelbagaian I'rab dalam Qira'at Terhadap Makna	75
3.4.	Kesimpulan	86

BAB EMPAT: KEPELBAGAIAN I'RĀB MENGIKUT QIRA'AT DALAM SURAH AL-BAQARAH

4.1.	Pendahuluan	88
4.2.	Pengenalan Surah al-Baqarah	89
4.3.	Analisis Ayat yang Berbeza I'rab Berdasarkan Qira'at Tujuh dan Kesannya	
1.	Ayat 37 Surah al-Baqarah	91
2.	Ayat 102 Surah al-Baqarah	93
3.	Ayat 117 Surah al-Baqarah	95
4.	Ayat 119 Surah al-Baqarah	97

5.	Ayat 177 Surah al-Baqarah	99
6.	Ayat 184 Surah al-Baqarah	101
7.	Ayat 197 Surah al-Baqarah	103
8.	Ayat 214 Surah al-Baqarah	105
9.	Ayat 219 Surah al-Baqarah	107
10.	Ayat 233 Surah al-Baqarah	109
11.	Ayat 240 Surah al-Baqarah	111
12.	Ayat 245 Surah al-Baqarah	113
13.	Ayat 254 Surah al-Baqarah	115
14.	Ayat 177 dan 189 Surah al-Baqarah	118
15.	Ayat 271 Surah al-Baqarah	121
16.	Ayat 282 Surah al-Baqarah	123
17.	Ayat 282 Surah al-Baqarah	126
18.	Ayat 284 Surah al-Baqarah	128
4.5.	Kesimpulan	131

BAB LIMA: PENUTUP

5.1.	Pendahuluan	133
5.2.	Rumusan	133
5.3.	Cadangan	140
5.4.	Penutup	143

BIBLIOGRAFI	145
--------------------	-----

PANDUAN TRANSLITERASI

HURUF ARAB		NAMA DAN TRANSKRIPSI
ء	:	'
ب	:	b
ت	:	t
ث	:	th
ج	:	j
ح	:	h
خ	:	kh
د	:	d
ذ	:	dh
ر	:	r
ز	:	z
س	:	s
ش	:	sy
ص	:	s
ض	:	d
ط	:	t
ظ	:	z
ق	:	'
ك	:	gh
ف	:	f
ق	:	q
ك	:	k
ل	:	l
م	:	m
ن	:	n
هـ	:	h
و	:	w
ي	:	y
ة	:	t̄

Vokal Pendek:

َ	(fathah)	:	a
ُ	(dammah)	:	u
ِ	(kasrah)	:	i

Vokal Panjang:

َ	:	ā
ُ	:	ū
ِ	:	ī

Diftong:

أو	:	aw
أي	:	ai

SENARAI SINGKATAN

juz.	=	Juzuk
hal.	=	Halaman
cet.	=	Cetakan
no.	=	Nombor
H	=	Hijriyyah
t.t	=	Tanpa Tarikh
ibid.	=	Ibidem (buku dan penerbit yang sama)
s.a.w	=	Sallallahu 'alaihi wa sallam
s.w.t	=	Subhanahu wa ta'ala
a.s	=	'Alaihissalam
r.a	=	Radiallahu 'anhu